

morali poslopje podreti; seveda so pouk predčasno zaključili, obenem pa omogočili, da so maturantje v redu v juliju opravili maturo.

Po maturi se je naš jubilar odločil za študij na teologiji. Leta 1899 je pel novo mašo v loški šentjakovski cerkvi. V duhovniškem poklicu je doživel celo vrsto jubilejev, med drugim železno mašo 1969, pa kaj izjemen jubilej — diamantno mašo leta 1974. Ugledni jubilar si je nabral vrsto doktoratov. Prvi doktorat mu je podelila iz teologije dunajska univerza 1906, čez dvajset let je promoviral na univerzi v Ljubljani iz filozofije in pedagogike, 1970 pa je postal častni doktor teološke fakultete v Ljubljani.

Temeljito izobražen se je vse življenje posvečal pedagoškemu poklicu. V letih 1905—1914 je deloval kot profesor na prvi slovenski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano. 1914—1932 je bil profesor na učiteljsku v Ljubljani, kjer ga je predčasno upokojil takratni režim; že od 1920 pa vse do 1964 je bil profesor katehetike in pedagogike na teološki fakulteti v Ljubljani, v letih 1932—1945 tudi ravnatelj uršulinskega ženskega učiteljskega v Ljub-

ljani. Opravljal je torej istočasno vrsto odgovornih funkcij, pri tem pa se je skromni profesor nesebično razdajal umsko in materialno, saj levica ni nikdar vedela, kaj dela desnica.

Vedno skromen in ponižen je bil profesor Demšar ob visokem jubileju deležen velike pozornosti slovenskega javnega življenja. V jubilejnih dneh ga je npr. obiskal član predsedstva SFRJ Edvard Kardelj, ki mu je bil jubilar profesor na učiteljsku pred petdesetimi leti. Predsednik Josip Broz Tito ga je odlikoval z visokim redom zaslug za narod z zlato zvezdo; red je jubilaru izročil predsednik Komisije SRS za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman. Istočasno mu je odposlanstvo, v katerem so bili Ziga Kimovec, Tone Fajfar in Metka Anžur, izročilo v imenu predsedstva RK SZDL grafično umetnino Iveta Šubica, ing. Tone Kovič pa plaketo mesta Ljubljane.

Cestitkam se pridružuje tudi Muzejsko društvo v Skofji Loki, ki je ponosno na svojega odličnega člana. Zeli mu še naprej trdnega zdravja pa delovnega elana do skrajnih meja življenja.

Dr. Pavle Blaznik

ZA 70-LETNICO BLAŽA GORTNARJA

Muzejsko društvo čuti dolžnost, da se ob življenjskem jubileju spomni svojega sodelavca ki je veliko pripomogel, da so Zelezniki dobili muzejsko zbirko in se ta uspešno razvija. Če velja izrek »delu čast«, ki ga večkrat slišimo, velja to še posebej tovarišu, ki je, kljub svojim hudim preskušnjam in težavam, še našel čas in voljo, da se je v obilni meri posvečal javnemu kulturnemu delu.

Čprav priimek Gortnar kaže, da rod izvira iz tirolskega naselitvenega ozemlja Sorice in Danj, je vendar Blaž Gortnar pristni Zeleznikar, saj sta se tudi njegova starša rodila v Zeleznikih. Njegov oče je bil gozdni in poljski delavec. Ko je bil prvorojenec Blaž star šele sedem let (rojen 3. 2. 1907), je bil oče prvi dan prve svetovne vojne mobiliziran in ga niso nikdar več videli, niti niso nikdar izvedeli, kje in kdaj se je končalo njegovo življenje. Mati, ki je ostala sama s petimi otroki in brez sredstev, je že leta 1927, zaradi pomanjkanja in izčrpanosti, umrla in so mlajši bratci ostali na skrbi Blažu kot najstarejšemu. Tudi druga svetovna vojna je Blaža hudo prizadela. Nemci so

ga med prvimi odgnali v Begunje, iz Begunj v Sentvid, od tam so ga z vso družino izselili v Srbijo. Po letu dni nemškega izgnanstva se je preselil k požrtvovalnim znanecem v Ribnico, kjer so ga kmalu prijeli Italijani in ga poslali v internacijo v Gonars in v Renicci.

Čprav je Blaž obiskoval le osnovno šolo, je vendar dokaj razgledan in se zelo zanima za kulturno zgodovino. Ko so marca 1941 začeli podirati plavž v Gorenjem koncu Zeleznikov, da bi material vnovčili, ga je to močno prizadelo in je — k sreči — pravilno ukrepal, da so rušenje ustavili. Da ta edinstveni spomenik slovenskega železarstva še stoji, je v veliki meri Blažova zasluga (o tem je napisal poročilo v LR 1975, str. 271).

Ker je v Zeleznikih ostalo od nekdanjega fužinarstva precej predmetov, od razstave prirejene v prvih letih po osvoboditvi pa maketi plavža in vigenjca, je odbor Muzejskega društva v Loki leta 1964 vzpodbujal domačine, naj organizirajo poseben odbor in izpopolnijo zbirko o železarstvu, ki naj preraste v lokalni muzej. Po večkratnem posvetovanju je Niko Žumer privolil, da se loti priporo-

čenega dela. Pritegnil je Blaža Gortnarja in še nekatere domačine, ki so imeli smisel za spomeniško varstvo in muzejsko dejavnost, med njimi tudi Valentina Pintarja, ki je že do tedaj pazil na spravljene predmete in vzdrževal zvezo z odborom v Loki. Blaž Gortnar je prevzel predsedstvo, Niko Žumer tajništvo pododbora.

Z veliko vnemo so se nato posvetili delu za izpopolnjevanje in urejanje železarske zbirke, ki so ji takoj priključili še gozdno-lesno in čipkarsko zbirko. Redno so se udeleževali mesečnih odborovih sej in občnih zborov v Loki, poročali o svojem delu in utemeljeno predlagali stvarne ukrepe. Prvo pododborovo poročilo je podal Blaž Gortnar na občnem zboru leta 1968. Razen z zbirkami so imeli mnogo dela z obnavljanjem in vzdrževanjem Plavčeve hiše, v kateri so zbirke nastanjene. Pri vseh delih je bil Blaž v prvi vrsti in je še vedno delaven član pododbora. Zanj je toliko zavzet, da je ob neki nujni potrebi celo svoj denar založil, da so mogli plačati račune, ko še ni dospela dotacija iz Loke.

S svojo zavzetostjo so člani pododbora, med njimi posebno Blaž, dosegli, da Železnikarji na lokalni muzej ne gledajo več kot na nekaj nepomembnega. Z leti so povečali tudi število svojega članstva, kar se najvidneje kaže v porastu naročnikov na Loške razglede. Pri širjenju Loških razgledov je bil posebno učinkovit Blaž Gortnar, ki je že izpred vojne, razen drugega dela opravljal tudi službo pismonoše in ima stalne stike s prebivci Železnikov, ki jih gotovo vse pozna. Od šestih članov, ki so bili pred dobrih desetimi leti naročniki našega glasila, je njihovo število naraslo v zadnjem letu na okoli 220. Po prizadevanjih železnikarskih odbornikov, med katerimi Blaž gotovo ni na zadnjem mestu, se je

Blaž Gortnar

veljava muzejskega delovanja tako zasidrala v zavesti domačinov, da je utemeljena možnost, da se pododbor loškega društva spremeni v samostojno muzejsko društvo.

Omenim naj še, da je Blaž Gortnar aktiven tudi pri organizaciji Rdečega križa in pri Turističnem društvu, posebno pri organiziranju vsakoletnega čipkarskega dneva.

Svojemu prizadevnemu sodelavcu želi Muzejsko društvo v Skofji Loki, da bi zdrav in čil še dolgo zastavljal svoje moči za kulturno rast Železnikov.

France Planina

SPOMINU DR. JANEZA EVANGELISTA KREKA

Letos, 8. oktobra 1977, mineva šestdeset let od smrti dr. Janeza Evangelista Kreka, gonilne sile krščanskega socializma in pobudnika združništva na Slovenskem. Krekov oče Valentin je bil doma iz Selc; tu je tudi Krek, sicer rojen 27. novembra 1865 pri Sv. Gregorju nad Sodražico, preživel mladost od svojega devetega leta naprej. Ker je Krek tudi osnovno šolo končal v Skofji Loki, je prav, da se ga Skofjeločani spomnimo posebno še, ker se je tudi kasneje mnogo-

krat vračal v naše kraje, v Selca in na Prtovč pod Ratitovcem.

Krekovo življenje je bilo prežeto z delom na praktičnem in teoretičnem področju. Krek je bil duhovnik, profesor na ljubljanskem bogoslovju, deželni in državni poslanec, utemeljitelj Slovenskega katoliškega delavskega društva in Slovenske katoliške delavske zveze, organizator zadrug, delavskih ter kmečkih strokovnih, izobraževalnih in gospodarskih organizacij. Celó njegovi politični nas-